ПАМ’ЯТКА
Обмеження щодо одержання подарунків

Відповідно до частини першої статті 23 Закону України «Про запобігання корупції» (далі - Закон) посадовим особам забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб:

- у зв’язку із здійсненням діяльності, пов’язаної із виконанням посадових обов’язків (частина перша статті 23 Закону);
- якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої посадової особи.

Загальна заборона має винятки - «дозволені» дарунки: дарунки, які відповідають загальновизнаним уявленням про гостинність, за наявності двох умов:

- крім випадків, передбачених частиною першою статті 23 Закону;
- якщо вартість таких подарунків не перевищує один прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одноразово, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки.

Важливо. Законом встановлено випадки, на які не поширюється згадане правило щодо розміру дарунків. Це, зокрема, стосується:

1) подарунки даруються близькими особами;

2) подарунки, які одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

Стаття 1 Закону визначає, що до близьких осіб відносяться:

- подружжя (чоловік і дружина) та інші члени сім’ї суб’єкта, зазначеного у частині першій статті 3 цього Закону;
- батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний та двоюрідний брати, рідна та двоюрідна сестри, рідний брат та сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки), усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням зазначеного суб’єкта.

Подарунки, які даруються посадовим особам близькими особами, не обмежуються відповідною вартістю. Однак умовами прийняття таких дарунків та проявів гостинності є знову ж таки те, що такі подарунки та прояви гостинності не будуть постійними, не впливатимуть на прийняття згаданими особами рішень або не створюватимуть враження, що це може впливати на їхні рішення.

Важливо. Інформація про отримані подарунки є публічною, а тому їх одержувачі повинні звітувати про них у декларації про майно, доходи, витрати і зобов’язання фінансового характеру за формою визначеною Законом.

Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними.

1. Надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка (частина перша статті 24 Закону).

Перш за все, необхідно чітко визначитись, чи належить дарунок до «неправомірних». Для цього слід використовувати положення щодо прийнятності подарунка, які вже були розглянуті вище. Крім того, слід виходити з того, що забороняється приймати неправомірну вигоду або дарунок для використання в подальшому як доказу.

У разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або дарунка, незважаючи на приватні інтереси посадові особи зобов'язані невідкладно вжити таких заходів:

1) відмовитися від пропозиції;

2) за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію;

3) залучити свідків, якщо це можливо, у тому числі з числа працівників;

4) письмово повідомити про пропозицію безпосереднього керівника (за наявності), уповноваженого з антикорупційної діяльності (далі - уповноважений) або керівництво закладу (установи).

2. Особа отримала майно, що може бути неправомірною вигодою або подарунок у своєму службовому приміщенні (частина друга статті 24 Закону).

Якщо посадова особа виявила у своєму службовому приміщенні чи отримала майно, що може бути неправомірною вигодою, або подарунок, вона зобов'язана невідкладно, але не пізніше одного робочого дня, письмово повідомити про цей факт свого безпосереднього керівника, уповноваженого або директора. Про виявлення майна, що може бути неправомірною вигодою, або подарунка складається акт, який підписується особою, яка виявила неправомірну вигоду або подарунок, її безпосереднім керівником, уповноваженим або директором. У разі якщо майно, що може бути неправомірною вигодою, або подарунок виявляє керівник або уповноважений, акт про виявлення майна, що може бути неправомірною вигодою, або подарунка підписує керівник або особа, уповноважена на виконання обов'язків керівника у разі його відсутності.

Предмети неправомірної вигоди, а також одержані чи виявлені подарунки зберігаються до їх передачі спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції.

Положення цієї статті не поширюються на випадки одержання подарунка за наявності обставин, передбачених частиною другою статті 23 Закону (були передані в державну або комунальну власність).

У випадку наявності в посадової особи, сумнівів щодо можливості одержання нею подарунка, вона має право письмово звернутися для одержання консультації з цього питання до уповноваженого або Національного агентства з питань запобігання корупції, який надає відповідне роз'яснення.

Рішення, прийняте посадовою особою, на користь особи, від якої вона чи її близькі особи отримали подарунок, вважаються такими, що прийняті в умовах

конфлікту інтересів, і на ці рішення розповсюджуються положення статті 67 Закону (Незаконні акти та правочини).

Офіційні дарунки.

Особливих правил слід дотримуватись щодо дарунків, які одержуються як подарунки державному закладу. Як правило, такі дарунки мають місце під час візитів, урочистостей, інших офіційних заходів. У такому випадку посадова особа, яка одержала дарунок, зобов'язана передавати його закладу (установі).

Порядок передачі дарунків, одержаних як подарунки державі, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2011 року № 1195. Вказаний Порядок, зокрема, передбачає створення відповідним органом комісії для оцінки вартості дарунка, вирішення питання щодо можливості його використання, місця та строку зберігання. Операції, пов'язані з передачею дарунка, відображаються в бухгалтерському обліку відповідно до законодавства.

Відповідальність.

За порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків для посадових осіб передбачено адміністративну відповідальність за статтею 172-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків.

Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків - тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією такого подарунка.

Та сама дія, вчинена особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, - тягне за собою накладення штрафу від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією такого дарунка (пожертви) та з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Суб’єктом правопорушень у цій статті є особи, зазначені у пунктах 1, 2 частини першої статті 3 Закону.

Важливо!

Про упорядкування одержання подарунків посадовими особами одержання подарунків посадовими особами Національного університету оборони України дивись відповідний Порядок, затверджений начальником університету № 609/нод від 22 жовтня 2026 року.